

REMISSFÖRSLAG FRÅN PROGRAMKOMMISSIONEN

NYTT PARTIPROGRAM FÖR VÄNSTERPARTIET

Följebrev

Programkommissionen har tagit fram ett förslag till nytt partiprogram för Vänsterpartiet och inbjuder här medlemmar, partiföreningar och partidistrikt att läsa remissförslaget och inkomma med remissvar. Även personer eller organisationer som inte är anslutna till Vänsterpartiet, men som delar våra värderingar, har möjlighet att svara på remissen.

Vi hoppas att många tar sig tid att läsa remissförslaget och lämna synpunkter och ändringsförslag. Ett bra sätt att få igång ideologiska diskussioner om remissförslaget är att bjuda in någon från programkommissionen och/eller titta på Ideologi(v)erkstan tillsammans i partiföreningen.

Mejla era remissvar, synpunkter och förslag till programkommissionen@vansterpartiet.se, senast den 14 oktober.

Programkommissionen kommer att behandla remissförslaget till nytt partiprogram med remissvaren som underlag. Därefter skickar programkommissionen ut sitt slutliga förslag till kongressbehandling, senast den 21 december med motionsrätt till den 21 februari inför kongressen den 21 - 24 maj 2020.

Vänsterpartiets programkommission

1 **INLEDNING**

2 Människor har i alla tider samlats tillsammans för att skapa tryggare och friare
3 samhällen. Vänsterpartiet är en sådan gemenskap och har varit det i över hundra år.
4 Idéer för frigörelse, utveckling och jämlikhet är grunden för vår gemenskap. Vi ser
5 att världen bär på stora rikedomar och kunskaper som kan användas till att utveckla
6 våra samhällen, skapa fred, jämlikhet och ett bättre liv för många fler än de som
7 idag får tillgång till fria livsvillkor. Vänsterpartiet finns för att göra verklighet av
8 vår tids möjligheter.

9 Idag begränsas och försvåras människors liv av att stora resurser kontrolleras av
10 några få, och av ojämlikhet och segregation som skapas av det kapitalistiska
11 systemet där profit och expansion går före allt annat. Men många av de problem
12 som märks genom ekonomiska kriser, klimatförändringar, sociala svårigheter och
13 ohälsa kan lindras eller lösas genom utökad demokrati och mer jämlik fördelning.
14 Vänsterpartiet arbetar tillsammans med andra progressiva rörelser för att skapa
15 sådan förändring.

16 Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en
17 del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets
18 politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på
19 demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och
20 rasistiskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där människor
21 bygger sin egen framtid i frihet och samverkan. För att kunna förändra samhället
22 måste vi förstå hur det fungerar. Teori och praktik förutsätter varandra. För
23 Vänsterpartiet är marxistiska och feministiska teorier viktiga politiska verktyg som
24 ska användas kritiskt och prövande.

25 Det finns mer som förenar människor, än som skiljer oss åt. Mycket av det vi vill
26 och behöver, som värme och mat, närhet och omsorg, frihet att forma sin egen
27 framtid, är samma för oss alla. Det gäller också frihet att uttrycka sig och forma sin
28 egen framtid. Samtidigt finns ett ömsesidigt beroende, där grannar, arbetskamrater
29 och andra i omgivningen kan bidra till att främja eller hindra varandras trygghet
30 och frihet. Den kapitalistiska dynamiken med sina hierarkier, konkurrens och sin
31 kortsiktighet står i motsättning till solidaritet och samarbete.

32 Vi menar att de klyftor och olikheter i makt och välstånd som finns i Sverige och
33 världen är odemokratiska och skadliga. Det leder till distans, misstro och
34 motsättningar mellan människor. Vi ser att det är möjligt att bygga samhällen som
35 istället stärker solidaritet och förtroende mellan människor, där städerna är gjorda
36 så att människor kan mötas och där landsbygden är rik på möjligheter. Det gäller
37 också internationellt, där länder har allt att vinna på varandras utveckling.

38 Det verktyg vi har för att tillsammans forma samhällsutvecklingen är demokratin.
39 Genom den kan vi sätta upp mål och ramar för de omständigheter som avgör hur vi
40 lever våra liv. Idag avgörs många viktiga gemensamma frågor istället bakom
41 stängda dörrar hos en liten elit. Det är destruktivt och ineffektivt, och begränsar
42 samhällets möjligheter. De problem som finns idag förvärras av bristen på insyn
43 och brett inflytande, och är svårare att lösa om de överläts åt kortsiktiga intressen.

44 Ett samhälle som byggs i gemenskap, genom samarbete, solidaritet och respekt för
45 olikheter blir ett bättre samhälle. Vänsterpartiet förespråkar en djupgående
46 demokratisering av samhällets viktiga områden så att människors inflytande över
47 såväl det egna livet som samhället i stort ökar. Det kan handla om att äga och styra
48 nyckelfunktioner tillsammans, att fler arbetsplatser ska drivas av de som arbetar där
49 och att staten sätter ramarna för utfasningen av det fossila.

50 Vi verkar för ett samhälle där alla har en plats, kan bidra och påverka sin vardag.
51 Vår utgångspunkt är alla människors kraft och förmåga att skapa sina liv och forma
52 sin omgivning. Vi vill frigöra alla människors personliga uttryck, så att vi kan leva
53 tillsammans i respekt för varandras val och viljor. Demokrati, jämlikhet och
54 solidaritet är byggstenar för ett friare liv för alla.

55

56 **ETT SOCIALISTISKT OCH FEMINISTISKT PARTI PÅ** 57 **EKOLOGISK GRUND**

58 Vänsterpartiet är ett verktyg och en samlingsplats för de som arbetar för vår tids
59 framsteg, precis som vi tillsammans med arbetarrörelsen, kvinnorörelsen och
60 klimat- och miljörörelsen varit med om att vårda och utveckla ett bättre samhälle
61 genom historien.

62 En röd tråd i Vänsterpartiets arbete är radikala idéer som bryter mot föreställningar
63 om vad som är möjligt. Vi agerar motvikt till de som ser begränsningar, hävdar att
64 orättvisor är nödvändiga, eller de som vill bevara omoderna ordningar till varje pris.
65 Vi menar istället att samhället är i ständig förändring och att det är vi som befolkar
66 samhället idag som kan forma dagens livsvillkor. Om människor historiskt hade
67 tagit för givet att en radikalt bättre tillvaro är omöjlig eller enbart kan uppnås för en
68 liten elit, skulle vi idag sakna tillgång till rinnande vatten, förskoleplatser eller
69 allmän mobiltelefoni.

70 Det behövs bara några generationers tillbakablick för att konstatera att det är
71 möjligt att med politisk kamp bygga Sverige mer jämlikt och ge fler ett rikare och
72 friare liv. Genom att människor såg orimligheten i sin vardag, formade idéer om
73 alternativ och organiserade rörelser för att förverkliga dem så kunde strukturella
74 förändringar ge breda grupper möjlighet att leva med större individuell frihet och

75 kollektivt ansvar. På samma sätt ser vi att internationell solidaritet kan ge
76 utveckling och lyfta folk ur förtryck och fattigdom.

77 Idag ser vi det orimliga i att världen är rikare än någonsin, medan maktstrukturer
78 kopplade till klass och kön fördelar frihet, makt och resurser ojämlikt. Vi ser det
79 orimliga i att kapitalismens dynamik av expansion och kortsiktig profit eskalerar
80 klimatförändringar och hindrar oss från att ställa om till hållbarhet. Vi ser det
81 orimliga i att demokratin stannar vid tröskeln till arbetsplatserna. Vi ser det
82 orimliga i att samhällets värdering av olika könsidentitet, kulturell och etnisk
83 bakgrund och funktionsvariationer hindrar människor från fria liv. Därför samlar
84 Vänsterpartiet människor i politisk kamp för jämlikhet, omställning, frihet och
85 demokratisering, och i förlängningen för ett socialistiskt samhälle.

86

87 **Socialismen idag och imorgon**

88 För de generationer som lever idag är det uppenbart att vi har resurser och praktiska
89 möjligheter för att ge alla lika tillgång till grundläggande trygghet och
90 demokratiska friheter. Att inse det och att vilja göra verklighet av den möjligheten
91 är att vara socialist. Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti och kämpar för ett
92 socialistiskt samhälle. Socialismen är för oss en idégemenskap, en samhällsrörelse
93 som här och nu förbättrar majoritetens livsvillkor och motverkar de orättvisor som
94 det kapitalistiska samhället skapar. Samtidigt är socialismen ett sätt att organisera
95 samhällslivet så att makten över ekonomin är jämlikt fördelad och demokratiskt
96 styrd.

97 Målet med socialismen är att ingen längre ska leva i ett klassamhälle, utan istället
98 ska principen av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov vara
99 utgångspunkt.

100 Samhället ska utgå från människors behov och vilja till frihet, inte kapitalets. Det
101 innebär att social och ekologisk hållbarhet ska leda samhällets utveckling och
102 planering så att rättigheter såsom god hälsa, trygg arbetsmiljö och jämlika
103 uppväxtvillkor kan skapas och vårdas. Socialism är ett uttryck för människans
104 grundläggande vilja; att alltid sträva efter att förbättra sina livsförhållanden och den
105 omgivning hon lever i. Vårt politiska arbete innebär konkreta samhällsförändringar
106 som gör livet rikare och friare för fler, samtidigt som grundläggande
107 maktförhållanden synliggörs och angrips. Genom strukturella reformer kan vi
108 imorgon lättare vinna det som idag verkar omöjligt att uppnå. En socialistisk
109 ekonomi är ett i grunden annorlunda system än dagens. Vi vet att reformer inom
110 ramen för det kapitalistiska samhället snabbt kan rullas tillbaka när
111 maktförhållandena mellan arbete och kapital förändras. Därför kräver införandet av
112 socialismen att kapitalismen avskaffas.

113 Socialistiska inslag finns redan inbyggt i dagens samhälle. Utmärkande för de
114 idéerna är att de vilar på solidaritet, gemensamt ansvar för gemensamma
115 omständigheter och bred förankring i demokratiska arbetsätt. Den generella
116 välfärden bygger på solidariska principer som har rötter i den socialistiska
117 ideologin. Vi tar hand om varandra i gemenskap. Alla människor har behov av
118 skola, vård och omsorg – därför är de verksamheterna solidariskt och kollektivt
119 ordnade.

120 Behovet av rörelse och samhällsförändring är större än någonsin i modern tid.
121 Snabbt växande klassklyftor inom länder tillsammans med att grundläggande
122 orättvisor mellan den rika och fattiga världen består, visar det ekonomiska
123 systemets sociala brister. Ständig expansion och produktion för vinstmaximering är
124 inte hållbart i en tid då klimatförändringar och miljöproblem hotar mänsklighetens
125 fortlevnad. Socialismen handlar om att ta möjligheten att komma åt fler strukturella
126 problem än bara de som är direkt knutna till ägande. Vänsterpartiet ser lösningar på
127 klimatkrisen som sammanbunden med vår socialistiska idé och menar att vår
128 generation har möjligheten att utveckla ett samhälle som samtidigt frigör
129 mänskligheten från klassamhället och skyddar ekosystemen från destruktiv rovdrift.
130 Jämlikheten kommer också att göra det enklare att göra upp med
131 könsmaktsordningen och att skapa jämställdhet mellan kvinnor och män. Inget av
132 detta sker automatiskt med socialismen, men det är exempel på hur vi förstärker
133 gemensamma lösningar på gemensamma problem med socialismens demokratiska
134 sätt att fungera.

135 I ett verkligt jämlikt samhälle kan ingens frihet vara på bekostnad av någon annans.
136 Ojämlighet och motsättningar mellan grupper skadar både de som utsätts och
137 grundvalarna för en välfungerande demokrati, men möjliggör den för kapitalismen
138 nödvändiga exploateringen och konkurrensen mellan grannar, kollegor, länder, äkta
139 makar och syskon. Därför handlar socialistisk rörelse om jämlika relationer mellan
140 människor och grupper både som strategi och som ett mål i sig, och blir en del av
141 arbetet mot rasism, den feministiska rörelsen och andra frihetskamper.

142 Ekonomisk såväl som politisk demokrati förutsätter friheten att påverka, förstå och
143 delta i sin omgivning - människors sociala liv, arbetsliv och delaktighet i
144 samhällslivet går inte att frikoppla från frihet och integritet i privatlivet. Också
145 rättsstaten, rättighetslagstiftningen och public service handlar om att garantera
146 jämlika förutsättningar att delta i samhället. Vår vision handlar om att utveckla
147 demokratin så att det som gäller i lagboken också gäller i praktiken, och i fler
148 områden i samhället. Den står därför i motsats till idéer som begränsar brett
149 inflytande och koncentrerar makt och kontroll hos enskilda personer eller instanser,
150 vare sig de är politiskt valda, myndighetsutövande eller har fått sin position genom
151 att de äger kapital.

152 Med ägande följer makt. En socialistisk samhällsutveckling med syfte att
153 demokratisera ekonomin kommer att förändra ägandestrukturen i samhället och
154 förutsätter att det gemensamma ägandet ökar och används aktivt för hela samhällets
155 intressen. I privatägda företag ska löntagarnas inflytande öka, både över arbetets
156 organisering och över verksamhetens innehåll. Hur produktionens resultat fördelas
157 är det tydligaste spänningsfältet i motsättningen mellan arbete och kapital. En större
158 del av de värden som skapas ska komma fler till del, såväl i form av löneutveckling
159 och arbetstidsförkortning som i ökad gemensam konsumtion.

160 En socialism som inte förenas med demokrati är inte en socialism värd namnet.
161 Utvecklingen under nittonhundratalet visade tydligt att socialismen inte kan förenas
162 med auktoritära samhällsbyggen. I Sverige såväl som i vår omvärld har
163 demokratiska framsteg kunnat vinnas genom kamp från arbetarrörelsen tillsammans
164 med andra progressiva rörelser. För dagens socialistiska rörelse måste dessa
165 historiska segrar försvaras och fördjupas. Politiska fri- och rättigheter har ett värde i
166 sig själva, men kan enbart fullt ut förverkligas i jämlika samhällen, där den
167 ekonomiska makten inte tillåts begränsa var och ens frihet.

168 Politisk rörelse är alltid beroende av givna omständigheter och idag är det
169 kapitalistiska systemet det dominerande. Socialismen riktas inte mot de framsteg
170 som kapitalismen har medfört. Men framstegen är begränsade, för orättvist
171 fördelade och sker på bekostnad av människans framtida levnadsbetingelser både
172 globalt och nationellt. Vår politik handlar om att fortsätta utveckla de bra delarna av
173 hur samhället byggts upp, och om att lämna omoderna och orimliga delar till
174 historieböckerna.

175 Det socialistiska samhället kommer att fortsätta utvecklas, precis som alla tidigare
176 samhällen gjort. Frihet, jämlikhet och demokrati är för oss inga statiska tillstånd,
177 utan ramar som fylls med människors personliga uttryck, val och viljor. Varje
178 socialistiskt samhälle kommer att ha brister, inslag av konflikt och oändliga
179 möjligheter till liv och utveckling.

180

181 **Ett feministiskt samhälle**

182 Trots århundraden av politisk kamp, är demokrati och jämställdhet ingenting som
183 ges gratis eller som varaktigt garanteras. Kvinnors rätt att betraktas som
184 självständiga individer med samma rättigheter som männen kan bara uppnås och
185 garanteras genom fortsatt, bred organisering och kamp. Vänsterpartiet verkar för ett
186 samhälle som är fritt från förtryck och diskriminering. Vårt mål är en fri och
187 demokratisk värld där alla individer är jämställda utan förtryckande
188 könsuppdelning. Varje människa ska oavsett könsidentitet få leva ett liv, där
189 vårdandet av demokratin och miljön ersatt vinstjakt och våld som styrande princip.

190 För oss i Vänsterpartiet handlar inte ett feministiskt samhälle bara om att kvinnor
191 ska vara representerade i beslutssammanhang. För oss är ett feministiskt samhälle
192 ett nytt samhälle. Ett feministiskt samhälle är ett samhälle fritt från våld och ett
193 samhälle som bygger på en annan ekonomisk logik än kapitalismens ständiga
194 vinstjakt.

195 Ett demokratiskt samhälle har en skyldighet att garantera de mest behövande
196 medborgarna deras rättigheter. Idag skyddar rådande samhällsstrukturer och normer
197 männen som grupp på bekostnad av kvinnors frigörelse. Ett fullt ut demokratiskt
198 samhälle är ett feministiskt samhälle.

199 Många kvinnor tvingas av ekonomiska skäl stanna kvar i relationer där de
200 misshandlas verbalt eller fysiskt. Att bekämpa mäns förtryck och det sexualiserade
201 våldet är en grundläggande uppgift för den samlade, feministiska rörelsen. För att
202 bryta det ekonomiska system där kvinnor exploateras i såväl hemmet som
203 yrkeslivet, krävs dock en politisk kraft som förmår omfördela tid, privata tillgångar
204 och pengar. Fortfarande tar kvinnor ett större ansvar än män för det obetalda
205 hemarbetet. Konsekvensen blir en lägre pension och livsinkomst. Som socialister
206 och feminister driver vi med lika stor självklarhet kravet på individualiserad
207 föräldraförsäkring, som vi en gång verkade för avskaffandet av sambeskattnig. I
208 takt med att normalarbetstiden förkortas, kommer både kvinnor och män mer
209 uppleva sig ha ett egenvärde och mindre känna sig som lönens slavar eller jägare.

210 Det feministiska samhället ser att varje människa – oavsett könsidentitet, eller
211 bakgrund äger en obestridlig rätt till respekt och omsorg. Det varken profiterar eller
212 anmärker på människors kroppar. I ett feministiskt samhälle är individer fria att
213 göra val om sig själva utan att andra individer eller samhället värderar valen.

214

215 **Vänsterpartiet – ett förändrande parti**

216 Att vara med i Vänsterpartiet är att vilja ta vara på sina egna möjligheter att bidra
217 till ett jämlikare och friare samhälle. I vår organisation möts medlemmarnas
218 erfarenheter och idéer, erfarenheter som kan vara mycket olika men som
219 tillsammans blir till politiska insikter om hur vi vill leva och hur vi kan forma
220 framtiden.

221 Gemenskap i förtroende – det demokratiska arbetssättet – är det som gjort att
222 Vänsterpartiet varit framgångsrikt i att få till stånd viktiga samhällsförändringar
223 trots att vårt parti inte dominerat media, alltid fått höga väljarsiffror eller ensamt
224 kunnat förmå våra motståndare att gå med på våra förslag. Vår styrka kommer ur
225 förankring hos breda lager i befolkningen, hos viktiga rörelser och deras stöd för
226 våra politiska idéer och värderingar. Vi allierar oss med de krafter hos människor
227 och i samhället som vill utveckling, frigörelse och jämlikhet och det är när vår

228 kamp mobiliserar dem som vi vinner. Vänsterpartiet är internationalistiskt, vi
229 samarbetar med och stödjer progressiva partier och rörelser i andra länder, i en
230 förvisning av att internationell solidaritet är viktigt för att kunna bygga rättvisare
231 och tryggare samhällen.

232 Ensam är inte stark. Genom att samlas kring politiska idéer och organisera kampen
233 för dem kan viljan bli till konkret rörelse. Att skapa forum och ge uttryck för andra
234 sätt att beskriva samhället, erkänna brister och problem och formulera idéer för
235 andra sätt att bygga samhället är en av Vänsterpartiets viktigaste uppgifter.

236 Precis som det samhälle vi vill ha, så är Vänsterpartiet en gemenskap där varje
237 människas egna erfarenheter, perspektiv, förslag, idéer och viljor rymms.
238 Sammantaget har Vänsterpartiets medlemmar tusentals enskilda erfarenheter av att
239 bygga solidaritet, skapa trygga sammanhang, bryta upp orättfärdiga situationer,
240 försvara rättigheter, avslöja orättvisor och frigöra sig själva och andra från
241 begränsningar. Det är när dessa delas och utforskas genom träffar, diskussion och
242 debatt som Vänsterpartiets politiska idéer blir till.

243 Tillit och respekt för varandra är avgörande. Vänsterpartiet är av nödvändighet en
244 demokratisk organisation, eftersom vi annars går miste om vår enda resurs – de
245 människor som stödjer och deltar i vårt arbete. Därför bygger vårt arbete på respekt,
246 förtroende och tillit mellan medlemmar och förtroendevalda. Vi har inga färdiga
247 ritningar för ett socialistiskt, feministiskt och antirasistiskt samhälle på ekologisk
248 grund. Vi utvecklar genom Vänsterpartiet och genom samarbete med andra
249 progressiva rörelser så väl konkreta förslag som visioner för ökad rättvisa.

250 Vänsterpartiet agerar såväl inom som utanför de parlamentariska församlingarna i
251 riksdag, kommuner och landsting för att förändra samhället i en progressiv riktning.
252 Vårt parlamentariska arbete är konkret och viktig väg till framsteg, stora som små.
253 Vi samarbetar med andra och ingår i styrande majoriteter när det innebär att
254 samhället går att förändra i riktning mot våra mål. När så inte är fallet går vi i
255 opposition. Samhällsrörelser utanför de parlamentariska församlingarna påverkar
256 möjligheten till politisk förändring. Därför är vår organisation utanför parlamenten
257 lika viktig som vårt arbete i riksdag och i region- och kommunalförsamlingar.
258 Därför är vår organisation på landsbygden lika viktig som vårt arbete i storstäder.
259 Vi arbetar sida vid sida med rörelser som arbetar för jämlikhet, frigörelse och
260 utveckling.

261

262 **Klasssamhället**

263 Möjligheterna för att alla i Sverige ska leva ett gott liv med en trygg uppväxt, en
264 god hälsa och frihet att forma sina omständigheter har aldrig varit större. Ändå
265 präglas samhället och våra livsvillkor av ojämlikhet kopplad till klass.

266 Vänsterpartiet ser klassamhället som ett omodernt, onödigt och destruktivt fenomen
267 som begränsar oss alla och samhällsutvecklingen.

268 Klasstillhörighet baseras på människors ställning i produktionen av varor och
269 tjänster. Majoriteten av världens kvinnor och män tjänar sitt uppehålla genom att
270 lönearbeta. De äger inte så mycket kapital det ger någon makt, har ingen
271 beslutanderätt över produktionen och kontrollerar inte andras arbete. De utgör
272 arbetarklassen. Mot dem står den borgarklassen, alltså den lilla grupp som äger och
273 kontrollerar kapital i en sådan utsträckning att det ger en avgörande makt över
274 samhället. Klassamhället visar sig genom att människors möjligheter att göra val
275 och utöva makt över sin omgivning beror på vilken bakgrund de har. En människas
276 klassbakgrund kan avgöra hennes skolgång, hur länge hon lever, vilket inflytande
277 hon har över sitt arbete och vilken vård och omsorg hon har tillgång till. Områden
278 där många med arbetaryrken bor har generellt sämre välfärdsservice, sämre
279 skolresultat och hälsostatus. I områden med många höginkomsttagare råder istället
280 goda chanser för att barnen ska få en bra skolgång, äldre kan få värdig omsorg och
281 hälsan är god.

282 Klassklyftor är en förutsättning för och en konsekvens av det kapitalistiska
283 samhället genom att de säkrar makt och resurser åt den elit som har kontroll över
284 ägandet. Den som jobbar blir å ena sidan sårbar och beroende av sin arbetsgivare
285 genom hot om försämrade löner och villkor eller arbetslöshet, samtidigt som det
286 finns skäl för att klättra uppåt i hierarkin genom att agera i arbetsgivarens intresse.
287 Arbetsgivarna utnyttjar beroendet för att hålla nere kostnader och öka vinstuttaget,
288 medan de anställda avstår solidaritet och förbättringar för att skydda sin lön och
289 sina villkor.

290 Klasstrukturen innebär att stora delar av samhället undantas från demokratin,
291 eftersom den samlar makt hos de som äger produktionsmedlen, hos arbetsgivare
292 och hos de politiska makthavare som är lojala med kapitalet. Majoriteten av
293 befolkningen hindras från inflytande på grund av sin klassposition. Istället för att
294 vårt gemensamma arbete används för att skapa och skydda värden såsom miljö,
295 utveckling och hållbarhet används det till att pressa fram profit åt kapitalägare på
296 bekostnad av de anställdas kreativitet, hälsa och arbetsmiljö.

297 En viktig del av kapitalismens dynamik är att undvika en samlad arbetarklass.
298 Därför är det ett återkommande tema att bygga samhällseliga strukturer som skiljer
299 oss från varandra. Skiktningen av arbetarklassen bygger på materiella villkor, som
300 skillnader i olika löntagares förhandlingsstyrka, och förstärks av politiskt beslutade
301 strukturer om allt från skattesystem till bostadsplanering. De materiella skillnaderna
302 ger sedan högern en grund för ideologiska projekt som angriper förtroendet mellan
303 människor. Detta leder till motsättningar mellan grupper som i grunden har samma

304 intressen, såsom arbetslösa mot de som jobbar, nyanlända mot de som är födda i
305 Sverige och kvalificerade mot okvalificerade yrken.

306 Ojämlighet gör att främlingskap, rasism och distans mellan människor gror, både
307 bland den privilegierade eliten och i arbetarklassen. Våld, diskriminering och
308 segregering legitimeras enklare när lönekuvert, uppväxtvillkor och postnummer
309 avgör vilket värde en människa har i maktens ögon. Människors oro för att förlora
310 privilegier i kombination med behovet av att rättfärdiga orättvisor leder till
311 föreställningar och beteenden som polariserar och vidgar klyftor.

312 Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt samhälle i meningen att rätten till värdiga
313 livsvillkor ska gälla lika för alla. Vi vill att demokratiska principer ska gälla för hur
314 resurser och makt fördelas, och ser inga skäl till att någon viktig del av livet ska
315 villkoras av klassbakgrund. I praktiken innebär det att klass blir irrelevant och att
316 klasssamhället upphör om Vänsterpartiets idé förverkligas.

317

318 **Könsmaksordningen**

319 Föreställningar och strukturer kopplade till kön gör att samhället går miste om
320 utveckling, gemenskap och frihet. Könsmaksordningen är ett hinder som i form av
321 diskriminering, våld och normer villkorar vilket handlingsutrymme kvinnor, män
322 och andra har att forma sina liv och delta i samhället. Denna maktstruktur innebär
323 att människor som har allt att vinna på att samarbeta, respektera varandra och bygga
324 gemenskap istället vänds mot varandra och hämmas i sina privatliv, på arbetsplatser
325 och i det offentliga. Vänsterpartiet verkar för att frigöra individer och möjliggöra
326 för alla människor att leva i respekt för varandras personliga uttryck och val.

327 Könsmaksordningen utgår ifrån att det finns två kön – manligt och kvinnligt – som
328 är olika och som värderas olika. Könsmaksordningen ger gruppen män makt över
329 gruppen kvinnor och ger män fördelar som de inte frivilligt avstår från. När kvinnor
330 ställer krav på ändrade maktförhållanden blir de ett hot mot mäns makt.

331 Könsrollerna är avgränsade så att det uppstår en uppdelning där män och kvinnor
332 tillskrivs olika egenskaper, ägnar sig åt olika slags arbete och rör sig i skilda
333 sammanhang. Enligt samma ordning är det manligt definierade högre värderat än
334 det kvinnliga. Könsmaksordningen innebär dessutom att alla andra kön än det
335 manliga och kvinnliga osynliggörs. Detta tar sig uttryck i många sammanhang och
336 visar sig i familjen såväl som på arbetsmarknaden och i politiska församlingar. Vad
337 som anses manligt respektive kvinnligt omdefinieras i en ständig process, men
338 strukturen har bestått i att det finns två skilda kön där det manliga värderas högre.

339 Nedvärderingen av kvinnor kan märkas i alla skeden av en kvinnas liv – från hur
340 hon behandlas i förskolan och hennes lön och villkor på arbetsmarknaden, till hur
341 fritiden organiseras och hur vården ser ut. Nedvärderingen tar sig olika uttryck och

342 kan legitimeras mer eller mindre dolt genom alltifrån myndighetsutövning och
343 hedersrelaterade föreställningar till sociala normer. Överordningen av män
344 avspeglas också i hela samhället och ger tillgång till mer makt, ekonomiska resurser
345 och större handlingsutrymme för manliga individer och grupper. Konsekvenserna
346 för de som avviker eller väljer att avvika från de tillskrivna egenskaperna eller
347 normen om två skilda kön, såsom trans-, icke-binära och queera personer, är
348 direkta och allvarliga. Det grövsta uttrycket för könsmaktsordningen är mäns våld
349 som riktas mot alla – kvinnor, barn, personer med andra könsidentiteter, andra män
350 och den egna personen.

351 Att stärka kvinnor som grupp och frigöra kvinnors kroppar och arbete från
352 ekonomisk kontroll och våld är en viktig strategi för att bryta ner kapitalismens
353 dynamik. Hemarbetets organisering och undervärdering möjliggör för att lönearbete
354 kan skiljas ut från annat arbete, och nedvärderingen av vård- och omsorgssektorn
355 hänger samman med motsättningen mellan privat och offentligt. Skönhetsindustrin,
356 prostitution, pornografi och surrogatmödraskap är viktiga marknader för kapitalet. I
357 krig är systematiskt våld mot kvinnor en avgörande metod för att kontrollera
358 lokalsamhällen. På samma sätt är det avgörande för Vänsterpartiets mål att
359 mannens roll och position inte begränsas till att tjäna kapitalets intressen genom att
360 delta i kontrollen och våldet och avstå från reproduktivt arbete.

361 Alla människor, kvinnor, män och personer med andra könsidentiteter, förlorar på
362 könsmaktsordningen. Män som grupp har fördelar av könsmaktsordningen men är i
363 själva verket som individer förlorare sett till den frigörelse som upplösta könsroller
364 skulle medföra. Utöver att den manliga könsrollen är destruktiv och begränsande
365 för individens personliga uttryck, innebär uppdelningen mellan könen och
366 nedvärderingen av kvinnor också att män berövas närhet, samvaro och samarbete
367 med kvinnor och andra.

368 Könsmaktsordningen som maktstruktur har en särställning genom att den är så
369 genomgripande, har funnits länge och organiserar privata relationer på ett sätt som
370 klassamhället eller rasismen inte gör. Detta ställer krav på våra strategier och på
371 rannsakan av Vänsterpartiets egna arbete och interna kultur, därför är det en ständig
372 prioritering att i varje sammanhang använda verktyg som synliggör och motverkar
373 könsmaktsordningen.

374 Mäns överordning och kvinnors underordning är ingen naturlag. Kampen för
375 kvinnors rättigheter har gett viktiga resultat. Feminismen ger argument och redskap
376 för den särskilda kvinnokamp som måste föras för att könsmaktsordningen ska
377 kunna brytas. Denna kamp förs inom politiken och arbetslivet, men också i
378 privatlivet.

379 Vänsterpartiets feministiska politik respekterar och frigör människors samlade
380 resurser. Politiska åtgärder som ökar valmöjligheterna och öppnar upp för

381 människor att bryta mot könsbestämda mönster har visat sig mycket effektiva, och
382 vi ser framsteg för såväl grupper som för individer på både lång och kort sikt.

383

384 **Ett parti på ekologisk grund**

385 Människorna är en del av naturen och ingår i jordens ekosystem. Hur vi organiserar
386 våra samhällen och använder resurser spelar roll för hur miljö och klimat utvecklas
387 nu och i framtiden. Det sätt som dagens samhälle ser ut och så som naturens
388 resurser används på kort sikt skapar och kommer skapa stora hinder för våra
389 möjligheter att leva jämlikt, tryggt och fritt. Klimatförändringarna leder till
390 förändrade temperaturer som i sin tur får svåra konsekvenser i många led för
391 tillgången till vatten, jordbruket, levnadsmiljö och biologisk mångfald. För
392 Vänsterpartiet är detta en allvarlig klimatkris som utgör en politisk
393 grundförutsättning för hur vi vill bygga samhället. Vår politik handlar om att ge de
394 komplexa ekosystemen det utrymme de behöver för sin långsiktiga överlevnad.
395 Detta ser vi som en förutsättning för samhällets möjlighet att ge alla lika villkor och
396 skapa ett rikt och fritt liv.

397 Klimat och miljö är politiskt – maktstrukturer präglar också här vem som utövar
398 makt och vem som drabbas. Kapitalismens kortsiktiga jakt på expansion och
399 odemokratiska sätt att fungera innebär att storföretags rovdrift prioriteras framför
400 omsorg om klimatet, samtidigt som klassamhället gör att klimatförändringarna slår
401 olika hårt mot olika grupper och länder. Hur planetens begränsade resurser fördelas
402 handlar i grunden om demokrati, social hållbarhet och solidaritet. Därför är kampen
403 för ekologisk hållbarhet nära förknippad med socialism och feminism.

404 Principen om rättvist miljöutrymme är en viktig utgångspunkt för Vänsterpartiet.
405 Ytterst innebär denna princip att länder såväl som individer behöver leva på ett
406 sådant sätt att deras resursförbrukning inte tvingar andra att använda en mindre
407 mängd resurser, nu eller i framtiden. Den rika världen konsumerar idag på
408 bekostnad av den fattigare världens miljöutrymme. Det skulle inte vara hållbart om
409 hela jordens befolkning levde som i Västvärlden. På samma sätt förbrukar
410 höginkomsttagare mer resurser och står för högre utsläpp än vad låginkomsttagare
411 gör. I allmänhet tar män ett större miljöutrymme i anspråk än vad kvinnor gör.
412 Därför går den ekologiska omställningen hand i hand med den socialistiska och
413 feministiska kampen.

414 Vi behöver utveckla ett samhälle där varje del av produktionen är hållbar.
415 Kapitalets strävan att ständigt expandera produktionen, oavsett konsekvenserna,
416 behöver stoppas. Tvärtom behöver destruktiva verksamheter systematiskt fasas ut,
417 och det fossila lämnas kvar i marken. Därför är en socialistisk samhällsutveckling i
418 praktiken helt avgörande för att skydda ekosystemen.

419 Vi har en begränsad tid på oss att minska utsläppen av växthusgaser. De fossila
420 tillgångarna behöver stanna i marken, och därför förlora hela sitt värde för de som
421 äger dem idag. Produktionen behöver ställas om radikalt, vilket kräver stora
422 investeringar i nya anläggningar och ny teknik som kan ersätta det gamla. Stora
423 delar av kapitalet har mycket att förlora på det grundläggande skifte forskningen
424 visar att världen behöver. Ytterst kräver det därför stora strukturella
425 samhällsförändringar.

426 Också vardagslivet kommer behöva se annorlunda ut i ett land som Sverige. Det
427 kommer till exempel ta lång tid innan vi kan flyga på ett hållbart sätt, och det
428 kräver en beredskap att förändra sina transportmönster. De som driver de största
429 utsläppen kommer behöva göra mest. För att omställningen ska kunna drivas med
430 brett stöd och legitimitet, behöver den förenas med en tydlig riktning mot ökad
431 jämlikhet och ett samhälle som är bättre för oss alla.

432 Människan har ett särskilt ansvar för djurs livsvillkor och förutsättningar. All
433 djurhållning ska utgå från att djur är kännande varelser. Långa djurtransporter och
434 onödiga djurförsök ska avskaffas och så kallade djurfabriker samt pälsindustrin
435 avvecklas. Dagens köttkonsumtion, som leder till klimatförändringar, skövling av
436 regnskog och överutnyttjande av vatten, måste förändras till mer energieffektiv
437 matkonsumtion baserad på en ökad andel vegetabiliska produkter. Idag är antalet
438 arter som utrotas varje år hundratals gånger större än vad som är naturligt. Det är
439 människors verksamhet som ger upphov till denna utarmning av den biologiska
440 mångfalden. Åtgärder måste genast sättas in för att arter långsiktigt kan fortleva i
441 bestånd med tillräcklig genetisk variation.

442

443 **Rasism och antirasism**

444 I byggandet av det gemensamma och jämlika samhället är det antirasistiska arbetet
445 en av Vänsterpartiets viktigaste uppgifter. Den rasistiska strukturen står i direkt
446 motsättning till idéer om allas lika värde och rätt till delaktighet i demokratin.

447 De rasistiska strukturerna är både materiella och ideologiska. Rasismen skapar
448 skillnaderna i materiella livsvillkor mellan de grupper som utsätts för rasism och
449 övriga. Samtidigt skapar rasismen misstroende som riskerar att spridas och förgifta
450 samhället i stort.

451 Rasismen bygger på två skilda logiker som i varierande grad vävs samman i
452 verkligheten. Å ena sidan exploatering och å andra sidan exkludering.

453 Rasismen märks genom att individer och grupper definieras utifrån föreställningar
454 om utseende, etnisk, kulturell, eller religiös bakgrund så att de kan utslutas och
455 exploateras – de blir rasifierade. Hur detta sker och vilka som urskiljs är

456 föränderligt, men att det sker är en nödvändig förutsättning för den globala
457 kapitalismen och hör samman med klassamhällets uppbyggnad. Rättfärdigande och
458 återskapande av ojämlikhet, hierarkier och motsättningar mellan de som arbetar är
459 huvudsyftet.

460 Rasismens orsak och verkan återfinns tydligast inom arbetslivet och inom flykting-
461 och migrationspolitiken. I arbetslivet har rasifierade systematiskt sämre villkor och
462 löner än icke-rasifierade. Detta sker inte i första hand genom diskriminering utan
463 genom att delar av arbetsmarknaden eller vissa typer av arbetsuppgifter anpassas
464 för att nyanlända invandrare eller utländsk arbetskraft ska kunna användas och
465 legitimera sämre löner och villkor som pressar ner kostnader för arbetsgivaren och
466 skapar motsättningar inom löntagarkollektivet. På samma sätt märks rasismen
467 globalt, genom att fattigare delar av världen står för viss produktion och
468 nedvärderingen motiverar lägre priser och sämre villkor så som fara för hälsa och
469 miljö. Också på bostadsmarknaden, i media och det offentliga rummet återskapas
470 rasismen.

471 Den rasistiska strukturen är institutionaliserad genom lagstiftning och
472 myndighetsutövning, där olika människor och grupper behandlas olika beroende på
473 härkomst och kulturell eller religiös tillhörighet.

474 Rasistiska föreställningar och politiska idéer med syfte att befästa uteslutning och
475 nedvärdering har direkta och allvarliga konsekvenser för de människor som tillhör
476 de utsatta grupperna. Dels genom koordinerade angrepp från organiserade
477 högerextrema men inte minst genom våldsamma uttryck i det offentliga rummet, på
478 arbetsplatser och i skolmiljön. Diskriminering, hets mot folkgrupp och trakasserier
479 är förbjudet antingen det är medvetet eller inte, men utgör trots det en del av det
480 vardagliga samhällslivet.

481 Rasismens utveckling är ett resultat av kampen mellan den exploaterande och
482 uteslutande rasismens företrädare, och styrkan i den antirasistiska kampen. Rasism
483 kan bekämpas genom en medveten antirasistisk politik som förs på flera plan
484 samtidigt. En framgångsrik antirasism förutsätter att de som på olika sätt utsätts för
485 rasism får utrymme att tillsammans med övriga progressiva och antirasistiska
486 organisationer och människor bedriva en systematisk kamp mot rasism, parallellt
487 med vår kamp mot kapitalism och könsmaktsordning. Men människors värderingar
488 påverkas också av de normer som anges i bland annat utrikespolitik och
489 asyllagstiftning. Därför är arbetet för en human flyktingpolitik också ett antirasistiskt
490 arbete.

491

492 **Vår tids utmaningar**

493 Även om det är viktigt att lära sig av historien, kan framtiden inte vinnas med
494 gårdagens politiska lösningar. En vänster som vill vara relevant för vår tid måste
495 därför adressera de samhällsutmaningar som är förknippade med samtiden. Vår tids
496 vänster behöver formulera en ny väg till ett socialistiskt samhälle. En väg som är
497 anpassad till dagens förhållanden och som möter de samhällsutmaningar som är
498 förknippade med vår tid. En modern vänster måste vara feministisk och se att mäns
499 överordning representerar en maktstruktur skild från klassamhället. I Sverige är det
500 Vänsterpartiet som är vår tids socialistiska och feministiska kraft.

501 Den djupa ekonomiska kris som inleddes med finanskrisen 2008 har omformat
502 politiska, ekonomiska och sociala relationer. Istället för att markera slutpunkten på
503 nyliberalismen har krisen kunnat användas för att flytta fram högerkrafternas
504 positioner, begränsa demokratiskt inflytande och ytterligare försvåra
505 livsomständigheterna för löntagarkollektivet. Krisen och den efterföljande
506 åtstramningspolitiken har fungerat som katalysator för att stärka reaktionära – och
507 ibland fascistiska krafter – ställning i många länder. Detta pekar på vår tids
508 viktigaste kraftmätning mellan vänster och höger – antingen en samhällsutveckling
509 där kapitalismen regleras i syfte att bygga ett mänskligt samhälle eller en utveckling
510 där kapitalismen alltmer förenas med auktoritära samhällsbyggen med repressiva
511 inslag.

512 Vår samtid understryker att den politiska demokratin inte är för en gång vunnen. I
513 europeiska länder har reaktionära högerkrafter vunnit inflytande över staten och
514 använt denna för att bland annat urholka domstolsväsendets, akademins och medias
515 frihet. När auktoritära krafter flyttar fram sina positioner är det alltid kvinnors,
516 personer med andra könsidentiteter och minoriteters rättigheter som drabbas
517 hårdast. Denna utveckling både gynnar och gynnas av ett klimat där rasistiska
518 föreställningar sprids och normaliseras. Vänstern måste vara den viktigaste
519 motkraften mot de angrepp som riktas mot demokratin. Kampen för demokrati, mot
520 rasism och reaktionära idéer kan bara vinnas om den förenas med en
521 samhällsutveckling som innebär materiella och sociala framsteg som gör livet bättre
522 och rikare för folkflertalet.

523 Under de senaste decennierna har kvinnorörelsens kamp för jämställdhet mellan
524 män och kvinnor i Sverige till stora delar varit framgångsrik. Mycket återstår
525 fortfarande att vinna innan jämställdhet mellan män och kvinnor är uppnått.
526 Därutöver hotas i praktiken flera av de historiska framgångarna av reaktionära
527 krafter och en ekonomisk politik som urholkar den offentliga sektorn. En viktig
528 uppgift för vår tids vänster är därför att formulera och genomföra strukturella
529 reformer som förändrar maktförhållandena mellan män och kvinnor.

530 Klimatomställningen utgör en ödesfråga för vår tid. Det finns idag en bred enighet
531 om att omställningen behöver ske snabbt för att temperaturhöjningen inte ska nå

532 ödesdigra nivåer. Utsläppen av växthusgaser måste minska drastiskt redan under
533 det närmsta decenniet. Den vänster som vill vara relevant för vår tid måste både
534 förmå att säkra att utsläppen av koldioxid minskar och att omställningen till ett
535 fossiloberoende samhälle förenas med ekonomisk och social rättvisa.

536 Under kommande årtionden riskerar världen att bli en allt otryggare plats.
537 Resurskriser, en ekonomisk tyngdpunktsförskjutning från Väst till Asien och ökade
538 spänningar mellan stormakterna kombinerat med en utveckling där viktiga globala
539 institutioner urholkas kan medföra att risken för krig och konflikter ökar. I takt med
540 ökad militarisering krävs det röster som förespråkar dialog och samförstånd. På ett
541 globalt plan behöver vänstern spela en viktig roll för framväxten av nya
542 institutioner som främjar fred och mänskliga rättigheter kombinerat med social och
543 ekonomisk utveckling för världens alla folk.

544

545 **Den generella välfärden**

546 Framväxten av den generella välfärden är tillsammans med den politiska
547 demokratin arbetarrörelsens viktigaste landvinning i Sverige. Framsteg som innebär
548 att Sverige har varit ett av världens mest jämlika länder. Välfärden har krävt facklig
549 och politisk kamp för att omfördela makt och resurser i samhället. Detta har stärkt
550 arbetarklassens ställning i vårt land. De senaste decenniernas nedmontering av den
551 generella välfärden och kommersialiseringen av viktiga välfärdstjänster har återigen
552 ökat ojämlikheten och klasskillnaderna samt försvagat arbetarklassens ställning.

553 Utbyggnaden av den offentliga sektorn i mitten av nittonhundratalet innebar att
554 kvinnornas möjlighet till delaktighet i samhället stärktes. Arbetsmarknaden som
555 tidigare varit stängd för kvinnor öppnades upp, vilket innebar att kvinnornas
556 ekonomiska oberoende ökades. Än idag utgör förskolan och äldreomsorgen viktiga
557 feministiska landvinningar som, mot bakgrund av traditionella könsroller och den
558 samhälleliga arbetsdelningen mellan kvinnor och män, ökar jämställdheten i
559 arbetslivet. Trots detta är löneskillnaderna mellan män och kvinnor oacceptabla.
560 Målet ska vara lika lön för lika arbete.

561 Vänsterpartiet slår vakt om den generella välfärden. Den gör livet friare för den
562 enskilda individen och ser till att samhället som helhet blir mer jämställt och
563 jämlikt. Offentlig verksamhet står alltför ofta under ett konstant
564 effektiviseringsstryck som följer av att resurser inte ökar i samma takt som behoven.
565 Därför är en ökad resursfördelning en viktig politisk uppgift för välfärdens
566 försvarare.

567 Utbildning, forskning, omsorg, vård, socialförsäkringar, bostäder, kollektivtrafik
568 och kultur är alla centrala ansvarsområden för den generella välfärden och viktiga

569 delar av den offentliga sektorn. Verksamheterna ska utformas av en politik inriktad
570 på demokratisering, jämställdhet, solidaritet och en ekologiskt hållbar utveckling.

571 Välfärden ska finansieras solidariskt genom ett progressivt skattesystem och
572 baseras på utgångspunkten av var och en efter förmåga åt var och en efter behov.
573 Skattesystemet ska utformas så att finansieringen av den offentliga verksamheten
574 tryggas idag och kan utvecklas och breddas på långt sikt. Skatterna ska bland annat
575 utjämna inkomst- och förmögenhetsklyftor, motverka konjunktursvängningar och
576 vara ett viktigt verktyg i omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle.

577 Välfärden står idag inför hot från kommersiella intressen som skapar ökad
578 segregation och ojämlik fördelning av välfärdens resurser. Intressen som vill bana
579 väg för ökad privatisering och stärka den kapitalistiska ekonomin. Den offentliga
580 sektorns organisation och styrning har tagit metoder från det privata näringslivet i
581 syfte att öka effektiviteten, men som i realiteten har inneburit resursslöseri och en
582 dålig arbetsmiljö för välfärdsarbetarna. Välfärden kan inte och ska inte drivas som
583 företag. Istället ska dessa marknadsorienterade styrmodeller, köp och säljssystem
584 och detaljerade krav på rapportering och uppföljning ersättas av tillit till
585 professionerna.

586 Skolan är en av välfärdens verksamheter som under alltför lång tid har varit utsatt
587 för privatiseringar, vilket innebär att vi har fått en skola som idag inte är jämlik och
588 som inte tillhandahåller rätten till kunskap på likvärdiga villkor. Därför vill
589 Vänsterpartiet att huvudmannskapet för skolan ska återgå till staten, med målet en
590 likvärdig utbildning till alla barn oavsett var i landet de bor.

591 För att kunna ta tillvara sina intressen och påverka samhällsutvecklingen måste alla
592 ha rätt och möjlighet till en likvärdig utbildning med hög kvalitet. Utbildningen är
593 ett verktyg för personlig utveckling, jämställdhet och samhällelig demokratisering.
594 Den är ett gemensamt ansvar och ska stå fri från privata vinstintressen.

595 En demokratisering av den offentliga verksamheten med ökat inflytande från såväl
596 personal som medborgare är därför nödvändig. Stat, kommuner och regioner ska
597 vara föredömen vad gäller arbetsförhållanden, miljö och arbetsvillkor.
598 Arbetsvärderingen måste förändras så att välfärdsarbetare får bättre betalt för sitt
599 arbete.

600 Målet för välfärdens alla tjänster är att den ska vara avgiftsfri. Behoven, inte
601 betalningsförmågan ska vara avgörande. Privatiseringar och entreprenader innebär
602 därför ett allvarligt hot mot den generella välfärden och dess grundidé.

603

604 **Makt och inflytande i arbetslivet**

605 Rikedomar och välstånd skapas genom människors arbete. Arbete ger möjlighet till
606 delaktighet i samhällslivet, såväl individuellt som kollektivt och egen försörjning är
607 grunden till personlig frigörelse. Samtidigt tar sig maktförhållanden grundade i
608 kapitalismen, könsmaktsordningen och rasistiska strukturer tydliga uttryck i
609 lönearbetet och reproduceras sedan i samhället i stort. Under lång tid har vi sett en
610 förskjutning av makt från arbete till kapital, som bland annat visar sig i sjunkande
611 löneandel, högre arbetslöshet och ökad otrygghet. Att vända denna utveckling är en
612 viktig uppgift för Vänsterpartiet.

613 De senaste decenniernas marknadsliberala utveckling har också inneburit en
614 polarisering i arbetslivet och att skillnaderna inom löntagarkollektivet har ökat.
615 Villkoren för LO-arbetare och tjänstemän skiljer sig alltmer åt och
616 socialförsäkringarnas urholkning har bidragit till att slå in kilar mellan olika delar
617 av löntagarkollektivet. Samtidigt minskar den fackliga organisationsgraden. För att
618 stärka arbetarklassens ställning på arbetsmarknaden och i samhällslivet i stort är det
619 nödvändigt med politiska reformer som ökar sammanhållningen och som
620 underlättar facklig organisering. Fackföreningsrörelsen har en avgörande betydelse
621 för att flytta fram löntagarkollektivets position. Det är genom sammanhållning och
622 organisering som arbetarklassen kan påverka sina villkor i arbetslivet och förändra
623 samhället. Vänsterpartiet eftersträvar en starkare fackföreningsrörelse. Vi vill bidra
624 till att öka organisationsgraden och genom politisk kamp skapa bättre
625 förutsättningar för fackföreningsrörelsen att nå framgång.

626 Vi värnar den svenska modellen på arbetsmarknaden och ser kollektivavtalet som
627 ett avgörande instrument för att värna löntagarnas intressen på arbetsmarknaden.
628 Idag måste kollektivavtalet försvaras mot arbetsgivare som vill kringgå dessa och
629 mot den press på lönenivåer och arbetsvillkor som kommer från utstationerad
630 arbetskraft som utnyttjas till lägre löner och sämre villkor. I Sverige ska svenska
631 kollektivavtal gälla. Strejk och hot om strejk är de arbetandes effektivaste verktyg i
632 kampen för bättre löner och arbetsvillkor. Det är den yttersta möjligheten att
633 utmana den makt som arbetsgivaren har i kraft av sitt ägande. Därför måste
634 konflikträtten utvidgas och alla försök till inskränkningar och försvagningar måste
635 bekämpas.

636 Inget försvagar löntagarkollektivet så mycket som hög arbetslöshet. Sedan
637 nittiotalskrisen har arbetslösheten i Sverige gjorts permanent på en hög nivå.
638 Vänsterpartiets uppfattning är att full sysselsättning ska vara den övergripande och
639 överordnade målsättningen med den ekonomiska politiken. Det betyder att andra
640 mål, om exempelvis prisstabilitet och överskott i statens budget, är underordnat
641 kampen för allas rätt till ett arbete. För att stärka de arbetandes ställning måste
642 därutöver anställningsskyddet försvaras och kampen mot otrygga anställningar
643 intensifieras. Detta gäller särskilt i kvinnodominerade yrken där otryggheten ofta är
644 som störst.

645 Arbetsmarknaden fortsätter idag att vara hårt strukturerad av en arbetsdelning som
646 grundas på kön och rasifiering. Löner och arbetsvillkor i kvinnodominerade yrken
647 är sämre än i mansdominerade. Förändringar som bryter undervärderingen av
648 kvinnors arbete är centrala delar i en feministisk politik och måste åstadkommas
649 genom såväl direkta reformer som strukturella förändringar på arbetsmarknaden.
650 Personer med utländsk bakgrund, speciellt från det globala syd, används alltmer
651 som en reservarmé, en murbräcka för att försämra arbetsvillkoren och lönerna.

652 Arbetsdagens längd och arbetstidens förläggning har alltid varit stridsfrågor på
653 arbetsmarknaden. Arbetstiden har inte förkortats i samma takt som produktiviteten
654 har ökat. Istället har arbetsgivarna tillskansat sig en större del av värdet av
655 produktionen. Vinstandelen har under senaste trettio åren ökat kraftigt på
656 löneandelens bekostnad. Med en kortare arbetsdag ökar tiden till fritid och till
657 hemarbete och vila. Vänsterpartiet vill se en generell arbetstidsförkortning till sex
658 timmars arbetsdag med bibehållen lön.

659

660 **Utveckla tekniken**

661 Vänsterpartiet vill se en teknikutveckling fri från kapitalismens begränsningar. Vi
662 vill gå mot en värld där den kunskap vi utvecklar kan användas fritt, oavsett om det
663 handlar om läkemedel, programvara eller den teknik som världen behöver i sin
664 omställning. En början på det är principen att det vi finansierat tillsammans också
665 ska kunna användas fritt av alla.

666 Kapitalet försöker tvärtom hantera kunskap som en vara. I praktiken betyder det att
667 de försöker låsa in kunskap, i varje led av utvecklingen. Forskning och utveckling
668 splittras på olika företag, där principen om samarbete ersätts av
669 företagshemligheter. Digitala tjänster organiseras för största möjliga
670 monopolställning. Immateriellt ägande blir en allt mer betungande juridisk
671 överbyggnad på produktionen.

672 Kapitalets inflytande över investeringarna betyder också att resurserna förläggs där
673 det går att göra kortsiktig vinst, istället för där de långsiktiga samhällsekonomiska
674 behoven finns. Investeringarna i forskning och utveckling är för låga, eftersom bara
675 en liten del av nyttan av dem fångas upp i form av företagsekonomiska vinster.
676 Vänsterpartiet driver på för stora gemensamma investeringar i den teknikutveckling
677 Sverige och världen behöver för att hantera de stora utmaningar vi har framför oss.

678 Idag ser vi att den tekniska utvecklingen används för att genom plattformsekonomi
679 och nya logistiska tekniker skapa alltmer osäkra anställningar och förvandlar
680 arbetare till egenanställda utan rättigheter som tillkommer löneanställda.
681 Vänsterpartiet verkar för att arbetare inom plattformsekonomin skall ges de

682 rättigheter som tillkommer löneanställda, och vill även skapa förutsättningar för att
683 organisera sig fackligt.

684 En teknikutveckling som drivs på rätt grunder har stora möjligheter att frigöra oss
685 från enformiga och slitsamma arbetsuppgifter. Vi kan sänka förbrukningen av
686 naturresurser och fasa ut fossilberoendet. Vi kan bygga ett samhälle där
687 möjligheterna att förstå sin omvärld och vara en del av demokratiska rörelser är
688 enklare än någonsin. Därför är skiftet till en teknikutveckling för alla en
689 nyckelfråga för framtiden.

690

691 **Gemensamt ägande och ekonomisk demokrati**

692 En fortsatt demokratisering av det svenska samhället kräver att demokratin också
693 omfattar ekonomin. Den ekonomiska maktkoncentrationen är idag större än
694 någonsin tidigare. Maktkoncentrationen har underblåsts av en ägar- och
695 maktförskjutning från offentligt ägande till allt mer privat, institutionellt och
696 utländskt ägande. En liten grupp finansfamiljer och finansiella institut har makt
697 över såväl samhällsutvecklingen som över enskilda människors liv. En
698 demokratisering av ekonomin måste därför innebära att det gemensamma ägandet
699 ökar. Samtidigt måste också det gemensamma ägandet förvaltas aktivt för att uppnå
700 vidare samhälleliga mål som ökar löntagares inflytande och välfärd.

701 Vänsterpartiets grundinställning är att viktig samhällsservice bör ägas gemensamt.
702 Särskilt betydelsefullt är det gemensamma ägandet inom ekonomins
703 nyckelsektorer: exempelvis transportsystem och kommunikationer, finansiell
704 sektor, bostadsproduktion, energiförsörjning och inom välfärdsområdet. Ibland
705 förväxlas gemensamt ägande med statligt ägande. För Vänsterpartiet är det tydligt
706 att olika former av ägande är olika lämpligt inom olika områden. Gemensamt
707 ägande kan vara statligt – men också kommunalt, kollektiva fonder eller
708 konsument- och producentkooperativ. Den ekonomiska demokratin handlar också
709 om att minska de regionala klyftorna. Det ska vara möjligt att leva, bo och arbeta i
710 hela landet. Detta kräver ekonomisk planering som tar hänsyn till allas rätt till
711 arbete, utbildning och social välfärd i landets alla delar. Med gemensamt ägande
712 kan verksamheten användas för att uppnå andra mål än högsta möjliga vinst till en
713 privat ägare. Då kan vi också genom demokratiska beslut tillsammans styra över
714 verksamhetens inriktning.

715 Vänsterpartiets syfte med att omfördela ägandet är skapa jämlika livsvillkor och att
716 möjliggöra för demokratisk användning av resurser som skapats gemensamt, och
717 för att möta gemensamma frågor såsom klimatkrisen och alla barns rätt till en bra
718 utbildning.

719 Samhällsägda företag ska ha en demokratiskt beslutad ägarstrategi där
720 samhällsnyttan och medborgarnas bästa står i centrum. Dessa företag ska vara
721 föredömen när det gäller de anställdas deltagande i företagets förvaltning och
722 ledning. Det ska finnas ett arbete mot könsmachtsstrukturen. Inom den offentliga
723 sektorn behöver inflytandet öka för såväl anställd personal som för verksamhetens
724 brukare. Näringslivsinspirerade styrsystem ska ersättas av tillit till professionerna.

725 Redan idag är det gemensamma ägandet större än vad många inser. Genom
726 pensionsfonderna äger svenska folket en betydande del av börsbolagen. Detta
727 kapital bör användas för att motverka spekulation, utveckla näringslivet och stärka
728 de arbetandes ställning, såväl på ett samhälleligt plan som i de enskilda företagen.
729 Den kollektiva kapitalbildning som sker genom pensionsfonderna kan användas för
730 att bygga ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle.

731 Möjligheten till inflytande över arbetets organisering och verksamhetens inriktning
732 behöver öka. Vinstgivande företag som lägger ner sin verksamhet ska inte tillåtas
733 smita från de långsiktiga sociala, ekologiska och ekonomiska effekter sådana beslut
734 får. Det bör vara möjligt för anställda att ta över lönsam produktion som ägaren vill
735 lägga ned.

736 En demokratisering av ekonomin har som yttersta syfte att undandra fler områden
737 från kommersialism och från att fungera i enlighet med kapitalets logik. En sådan
738 utveckling är en grundläggande förutsättning för att vi tillsammans ska kunna skapa
739 ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle och därmed närma oss vår målsättning –
740 från var och en efter förmåga till var och en efter behov.

741

742 **Alla människors lika värde**

743 För Vänsterpartiet är alla människors lika värde en grundläggande utgångspunkt
744 som vi vill förverkliga också i praktiken. Mänskliga rättigheter innebär varje
745 individs rätt att få leva som en hel och odelbar människa. Beroende på
746 klasstillhörighet, könsidentitet, funktionsvariation eller modersmål, kan kampen för
747 detta behöva föras i såväl större som mindre intressegemenskaper.

748 Sverige har förbundit sig att skydda och stärka de nationella minoriteternas
749 rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion. Men mycket återstår att göra.
750 Möjligheten att använda det egna språket i kontakt med myndigheter bör utökas och
751 gälla alla talare av ett nationellt minoritetsspråk oavsett var i landet de bor.
752 Utbildningen i, på och om de nationella minoritetsspråken samt de nationella
753 minoriteternas kultur och kulturarv bör utvidgas, liksom möjligheten till vård och
754 omsorg av personal som talar det egna modersmålet. Samer är Sveriges
755 ursprungsbefolkning och har historiskt utsatts av oförrätter av den svenska staten.

756 Sametingets självbestämmande bör förstärkas och Sverige ska ratificera
757 konventionen ILO 169 om ursprungsfolks och stamfolks rättigheter.

758 Alla människor ska ha samma rättigheter och samma chans till delaktighet, oavsett
759 sexuell läggning eller könsidentitet. Ingen diskriminering eller särbehandling av
760 personer med andra könsidentiteter kan accepteras i ett demokratiskt samhälle. Det
761 innebär till exempel att äktenskapslagstiftning, arvsrätt och familjerätt ska behandla
762 alla lika. Heteronormen – den norm som ser heterosexualiteten som både naturlig
763 och önskvärd – innebär osynliggörande och utanförskap för många människor och
764 skapar och befäster fördomar. Inom utbildning, vård, näringsliv och rättsväsende
765 måste kunskaperna i trans-, icke-binära och queera personers villkor öka.

766 Alla människor ska ha rätten att vara delaktiga i samhället, bli bemötta för den
767 person de är, vara jämställda föräldrar, kunna utbilda sig, ha arbete och försörjning,
768 kunna använda kollektivtrafik och ha en aktiv fritid. Diskriminering får inte
769 förekomma på grund av normbrytande funktionalitet. Människor med
770 normbrytande funktionalitet har idag som grupp sämre hälsa, högre arbetslöshet, är
771 fattigare och stängs ut från viktiga delar av samhället på grund av bristande
772 tillgänglighet och fördomar. Samhällets alla delar behöver göras tillgängliga, rätten
773 till arbete och försörjning stärkas och tillgången till personlig assistans och LSS-
774 insatser utvecklas. Ett tydligt funktionshinderperspektiv ska finnas med inom alla
775 politikområden.

776 Barn har specifika behov och kan inte alltid uttrycka dem eller föra sin egen talan.
777 Därför fastslås barns rättigheter i Barnkonventionen. Vänsterpartiets politik ska
778 utformas så att barnens bästa kommer i första rummet.

779

780 **Internationell solidaritet**

781 En rättvis värld kan bara vinnas genom internationell solidaritet. Förutsättningarna
782 för en värld där alla har rätt till arbete och försörjning, utbildning och hälsa, social
783 trygghet och ekonomisk jämlikhet borde aldrig ha varit bättre än idag. Trots detta
784 består skillnaden i makt och ekonomisk styrka mellan Nord och Syd och inom
785 länder ökar klyftorna mellan rik och fattig. För Vänsterpartiet är den internationella
786 solidariteten en viktig ledstjärna. För oss handlar internationell solidaritet om
787 insikten att det finns mer som förenar än vad som skiljer oss åt. Det är bara
788 tillsammans, över nationsgränserna, som vi kan förändra världen.

789 Könsmaktssystemet ger också avtryck på ett internationellt plan. Den orättvisa
790 världsordningen slår särskilt hårt mot kvinnor. En majoritet av de som lever i
791 extrem fattigdom är flickor och kvinnor, i en del länder är möjligheten till
792 utbildning lägre för flickor än för pojkar och i krig används sexualiserat våld som

793 ett medel i konflikten. Reaktionära stater och rörelser upprätthålls diskriminering av
794 kvinnor med våld och hot om våld

795 Vår tid kännetecknas av en allt mer aggressiv imperialistisk expansion, ett globalt
796 system av ekonomiska relationer. Det amerikanska kapitalet har fortfarande en
797 särställning i världen och militärt behåller USA sin dominanta position, men
798 samtidigt sker en ekonomisk tyngdpunktsförskjutning bort från Västvärlden mot
799 Asien. Utvecklingen mot en multipolär värld har inneburit ökade spänningar mellan
800 stormakterna. Till detta kommer en ökad risk för regionala konflikter och krig.
801 Vänsterpartiets uppgift är att i den svenska politiska debatten lyfta fram vikten av
802 fred och global nedrustning och att minska vapenexporten. Vapenexport till
803 odemokratiska, auktoritära eller krigsförande länder ska förbjudas. Vi förespråkar
804 diplomati och politiska lösningar framför militärt våld. Vår utgångspunkt är att
805 folkrätten måste värnas och mänskliga rättigheter slås vakt om. Vänsterpartiet vill
806 bevara den svenska alliansfriheten. Den behöver skyddas mot djupgående militära
807 samarbeten med enskilda stormakter och en NATO-anpassning av försvars- och
808 säkerhetspolitiken. Vänsterpartiet verkar därför tillsammans med likasinnade för en
809 upplösning av Nato. Alliansfriheten förutsätter en god svensk egen försvarsförmåga
810 med ökade inslag av civilförsvaret.

811 Trots sina brister är FN den viktigaste formen av internationellt samarbete mellan
812 stater. För att en ny internationell ordning, grundad på hållbar utveckling,
813 demokrati och mänskliga rättigheter, ska kunna förverkligas måste FN reformeras.
814 Vänsterpartiet vill att FN demokratiseras och stormakternas dominerande ställning i
815 säkerhetsrådet bryts. Vi vill stärka FN:s generalförsamling på bekostnad av
816 säkerhetsrådet.

817 Reaktionära stater och rörelser som öppet förnekar kvinnor och personer med andra
818 könsidentiteter och sexualitet mänskliga rättigheter och inte tvekar att upprätthålla
819 den patriarkala könsmaktsordningen med brutalt våld har stärkt sin ställning.
820 Högerextremistiska och rasistiska grupperingar har åter flyttat fram sina positioner,
821 inte minst i Sverige, övriga Europa och USA. Oavsett om de är öppet fascistiska
822 eller döljer sig i populism utnyttjar de människors rädsla i ett samhälle där trygghet
823 och välfärd raseras. Vi ser också hur starka ekonomiska intressen alltmer finner det
824 ändamålsenligt att alliera sig med högerextrema strömningar, en utveckling som
825 hotar demokratin och möjliggör en fascistisk utveckling.

826 Genom internationell solidaritet verkar vi för alla länders rätt till demokratisering
827 och till social och ekonomisk utveckling. Vi eftersträvar en demokratisering av alla
828 samhällen, vilket bland annat inkluderar omfattande sociala rättigheter, jämställdhet
829 mellan män och kvinnor och rättigheter för etniska minoriteter.

830 Nationella framsteg måste kompletteras med byggandet av en solidarisk
831 internationell ordning för att bli varaktiga. Vänsterpartiet välkomnar en utveckling

832 där Nords globala maktmonopol utmanas av länders och regioners möjlighet att
833 kontrollera sin produktion, sina finansiella flöden och sina naturresurser. Vänstern
834 och arbetarrörelsen måste knyta band över nationsgränser, band som möjliggör en
835 kamp mot gemensamma fiender, för gemensamma intressen. Detta är innebörden i
836 den internationella solidariteten. Klassförtryck och könsmaktsordning, rasism och
837 imperialism föder motstånd. Rörelser organiseras för att ta tillvara intressen och
838 verka för samhällsförändringar: fackliga organisationer, konsumentkooperation,
839 kvinnorörelse, miljörelse, rörelser för fred och internationell solidaritet, rörelser
840 mot rasism och fascism. Nya rörelser som organiseras av nya generationer eller för
841 att lösa nya problem måste få växa på egna villkor.

842

843 **Europeiskt samarbete**

844 Vänsterpartiets framtidsidé för Europa handlar om fred, hållbarhet och sociala
845 framsteg. Vi vill se samarbeten mellan de europeiska länderna som frigör och
846 underblåser människors möjligheter att leva fria och goda liv i Europa. Viktiga
847 områden för samarbete är klimat, miljö, global solidaritet, mänskliga rättigheter och
848 transporter. Vi menar att goda internationella samarbeten förutsätter transparens,
849 självständighet och demokratiska strukturer för parterna på både europeisk och
850 global nivå. Bilateral samarbeten är att föredra framför överstatlighet, och vi är
851 motståndare till en federalisering av Europa.

852 Ett framtida progressivt europeiskt samarbete bör grundas på den europeiska
853 konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande
854 friheterna. Syftet med ett sådant samarbete bör vara att gå i täten för
855 klimatomställningen, utveckla demokratin, stärka rättsstaten, bygga ut välfärden
856 och öka de fackliga rättigheterna. Som ett av Europas starkaste feministiska partier
857 kan Vänsterpartiet bidra med mycket i kampen för kvinnors rättigheter. På områden
858 som rör miljöfrågor och reglering av finansiella marknader finns det särskilt stort
859 behov av internationell koordinering. En sådan kan till exempel uppnås genom
860 bindande överstatliga minimiregler. Ett demokratiskt europeiskt samarbete bör
861 syfta till att utjämna ekonomiska och sociala klyftor inom Europa och för att stärka
862 solidariska och fredliga relationer mellan länder i Europa och gentemot omvärlden.

863 Den Europeiska Unionen har medfört positiva förändringar för många
864 medlemsstater - ökad frihet att röra sig för människor, utbyte mellan länder,
865 snabbare informationsflöde och tillgång till gemensamma system - men dessa
866 framsteg har ofta förutsatt att högerpolitik lagfästs, ekonomisk politik centraliserats
867 och att öppenhet och demokrati begränsats. Bland annat genom att storföretagens
868 intressen sätts före andra hänsyn, och att behandlingen av människor och stater
869 utanför unionens yttre gräns hårdnat.

870 För Vänsterpartiet är det självklart att det är möjligt och nödvändigt med
871 internationella och europeiska samarbeten som inte sker på bekostnad av länders
872 möjlighet att föra en progressiv politik och stärka klimatsatsningar, välfärd eller
873 arbetsrätt även när det hindrar kapitalets fria rörlighet eller eurosamarbetets
874 budgettvång. På dessa grunder är Vänsterpartiet motståndare till unionen och agerar
875 för att Europas och Sveriges utveckling istället ska leda mot öppenhet, hållbarhet
876 och utökade sociala rättigheter tillsammans med samverkan, utbyte och
877 fredssatsningar. Det brittiska utträdet, den auktoritära utvecklingen i flera
878 medlemsländer tillsammans med de sociala problem som åtstrammingspolitiken har
879 skapat innebär att unionen befinner sig i ett allvarligt tillstånd där dess framtid är
880 osäker. Vänsterpartiet vill tillsammans med andra progressiva rörelser bidra till att
881 hitta former för nya samarbeten mellan Europas stater. Dagens Europeiska Union
882 står i vägen för framväxten av sådana samarbeten och därför anser Vänsterpartiet
883 att unionen på sikt måste upplösas.

884 Det är idag inte aktuellt för oss att lyfta frågan om en ny folkomröstning om
885 Sveriges medlemskap. Ett sådant krav kan däremot aktualiseras om Europeiska
886 Unionen förändras ytterligare i en federal riktning, om beslutsrätt i avgörande
887 frågor fråntas Sverige, folkopinionen om medlemskap förändras, om
888 antidemokratiska strömningar vinner starkt inflytande över unionen eller om
889 formerna för medlemskap ändras. På områden där makt har överförts till
890 Europeiska Unionen från de nationella parlamenten verkar Vänsterpartiet för en
891 politisk utveckling i en riktning som överensstämmer med våra värderingar. Som
892 grundregel motsätter vi oss att EU ges beslutsrätt på nya områden. På områden där
893 progressiva framsteg kan vinnas genom beslut på EU-nivå måste en sådan
894 utveckling vägas mot de risker som finns med att EU ges inflytande över nya
895 områden.

896

897 **Feministisk kamp för jämställdhet**

898 Den feministiska rörelsen har i Sverige vunnit segrar som har flyttat fram kvinnors
899 positioner på så gott som alla områden. Trots detta har århundraden av politisk
900 kamp inte lett fram till ett samhälle där kvinnor och män är jämställda.
901 Vänsterpartiet är ett feministiskt parti – med det avses att vi ser att det finns en
902 könsmaktsordning som konsekvent överordnar män på kvinnors bekostnad och att
903 vi arbetar politiskt för att upphäva denna maktstruktur. Kvinnors rätt att betraktas
904 som självständiga och med män likställda individer kan bara uppnås genom fortsatt
905 bred organisering. Vänsterpartiet verkar för ett feministiskt samhälle där en individs
906 könsidentitet inte påverkar dess levnadsvillkor och möjligheter.

907 Mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt samhällsproblem. Den insikten måste
908 prägla samhällslivets olika områden, så som utbildningsväsende, stadsplanering och

909 rättssystem, och leda till konkreta åtgärder. Mäns våld mot kvinnor är
910 könsmaktsordningen yttersta uttryck och inget som enkelt kan avhjälpas enkom
911 genom förändrad lagstiftning. Det mesta av våldet sker i hemmet och skär genom
912 alla samhällsskikt. Våldet bygger på djupt liggande föreställningar om mäns makt
913 över och rätt till kvinnors kroppar och sexualitet. Vi ser därför att mäns våld mot
914 kvinnor måste förstås som en del i den ojämställdhet som präglar samhället, och att
915 bekämpandet av detta samhällsproblem går hand i hand med att stärka kvinnors
916 ställning på samhällets samtliga områden. Sedan länge har kvinno- och
917 tjejjoursrörelsen tagit ett huvudansvar för att hantera skadeverkningarna som följer
918 av mäns våld mot kvinnor och rörelsen har bedrivit ett viktigt politiskt
919 opinionsarbete. Vi ser kvinno- och tjejjoursrörelsen som en unik aktör som det är
920 viktigt att staten och kommunerna samarbetar med.

921 Utifrån en feministisk förståelse av arbete är det avgörande att se hur lönearbete
922 och oavlönat hemarbete åtskiljs och hur detta fördelas mellan könen. Kvinnor som
923 lever i heterosexuella parrelationer tar idag huvudansvaret för det obetalade
924 hemarbetet. På arbetsmarknaden är yrken där de flesta anställda är kvinnor generellt
925 lägre värderade än yrken där män dominerar. På samma sätt är det vanligare att
926 kvinnor har otrygga anställningsformer och mindre frihet i att själva ha inflytande
927 över det egna arbetet. Att motverka denna ojämställda arbetsdelning mellan män
928 och kvinnor är en viktig feministisk uppgift.

929 För att ytterligare stärka kvinnors ställning i Sverige och undergräva
930 könsmaktsordningen krävs det strukturella reformer som på centrala områden kan
931 bidra till att öka kvinnors oberoende och möjliggöra en utveckling mot
932 jämställdhet. Den könsmissiga uppdelningen mellan lönearbete och obetalt
933 hemarbete tillsammans med det faktum att kvinnors arbete generellt undervärderas
934 leder till att kvinnor drabbas hårt av pensionssystemet. Ett reformerat
935 pensionssystem är därför ett exempel på en sådan strukturell reform. På samma sätt
936 skulle individualiserad föräldraförsäkring leda till en mer jämställd uppdelning av
937 ansvaret för hem och barn, och därmed stärka kvinnors ställning på
938 arbetsmarknaden. Även en utbyggd offentlig sektor och mer resurser till kommuner
939 och landsting utgör viktiga feministiska samhällsförändringar.

940

941 **Rödgrön klimatomställning för hållbar utveckling**

942 Klimatkrisen är den största utmaning som mänskligheten står inför. Redan idag
943 möter vi konsekvenserna av den globala uppvärmningen i form av mer extrema
944 väderförhållanden, svältkatastrofer och klimatflyktingar. Tiden vi har på oss att
945 ställa om till ett lågutsläppssamhälle är kortare än vad många tidigare har trott. För
946 att omställningen ska vara möjlig måste den ske organiserat och förenas med en

947 utveckling mot ökad jämlikhet och rättvisa. Stora samhällsutmaningar innebär en
948 möjlighet att bygga ett bättre samhälle än det nuvarande.

949 Samtidigt kommer en organiserad klimatomställning att innebära konflikter med
950 det fossilkapital som har ett egenintresse av fortsatt förbränning av fossila bränslen.
951 Det är den i kapitalismen inbyggda drivkraften till vinstmaximering som har
952 bidragit till att skapa klimat- och resurskriser. Ekonomisk tillväxt måste i
953 fortsättningen vara förenlig med ekologisk och social hållbarhet.

954 Klimathot och miljöproblem är samhällliga problem och kräver strukturella
955 politiska lösningar. Därför behövs en kraftfull miljölagstiftning, ekonomiska
956 styrmedel som bidrar till omställning, långsiktig samhällsplanering och stora
957 klimatinvesteringar. Klimatomställningen kommer att innebära en bred omställning
958 av hela samhället. Energiproduktion och energiförbrukning behöver förändras och
959 fossila bränslen fasas ut. Transportsektorn står för en betydande del av utsläppen. I
960 städerna krävs det ökade satsningar på kollektivtrafik och inrikesflyget bör i
961 möjligaste mån ersättas av transporter över järnväg. Även livsmedelsproduktionen
962 behöver förändras så att utsläppen av växthusgaser minskar. Genom politiska beslut
963 och ett gemensamt ansvarstagande skapas förutsättningar för varje individs
964 möjlighet att bidra till hållbarhet.

965 Målet för det globala klimatarbetet måste vara att begränsa den globala
966 temperaturökningen till 1,5 grader. Denna målsättning behöver omsättas till ett
967 globalt klimatavtal med bindande utsläppsminskningar som är förenade med
968 sanktionsmöjligheter. Den rika världen har byggt sin utveckling och höga
969 levnadsstandard på en långsiktigt ohållbar förbrukning av jordens resurser. Ännu
970 idag står den rika världens konsumtion för större delen av utsläppen. Av just denna
971 anledning måste Västvärlden gå före för att nå en internationell överenskommelse
972 med bindande utsläppsminskningar.

973 Stora samhällsomställningar kan vinna brett stöd om de görs tillsammans och alla
974 bidrar till dem. Den som har störst klimatpåverkan om som tar mest resurser i
975 anspråk, behöver bidra allra mest till omställningen. En jämlik fördelning av
976 resurser är den enda möjligheten att kombinera en minskning av den totala
977 resursanvändningen med hög materiell standard för alla. En rödgrön omställning
978 visar vägen mot ett rättvist samhälle med en jämlik fördelning av resurser i hela
979 landet. Både stad och land ska leva och gå att leva i. Sverige ska hänga ihop,
980 ekonomin ska fungera överallt, infrastruktur ska finnas för alla.

981

982 **Hotet från högerpopulism, rasism och nyfascism**

983 Högerpopulistiska, rasistiska och nyfascistiska partier och strömningar har
984 förändrat det politiska landskapet i vår del av världen. Att försöka vinna bredare

985 stöd genom att peka ut utsatta minoriteter och profitera på människors oro för vad
986 förändring kan betyda har alltid varit en del av högerens retoriska och politiska
987 verktygslåda. En situation där missnöje med växande klyftor och en utbredd
988 legitimitetskris för de demokratiska institutionerna tar sig uttryck i reaktionära
989 organisationer och partier, särskilt med rasism och främlingsfientlighet som röd
990 tråd, utgör en särskild och dramatisk fara för alla progressiva krafter. Arbetet mot
991 rasism och fascism kräver politisk bredd och folklig förankring. Vänsterpartiet
992 eftersträvar att vara en pådrivande del av en bred antirasistisk och antifascistisk
993 rörelse tillsammans med folkrörelser som kvinnorörelsen, fackföreningar och andra
994 progressiva krafter.

995 Vår strategiska målsättning är att marginalisera såväl rasistiska krafter som
996 rasistiska föreställningar. Därför är antirasistisk organisering och kamp mot
997 normaliseringen av rasism centrala delar av vår strategi. Den bästa försäkringen
998 mot att rasistiska krafter flyttar fram sina positioner är att bygga samhällen som
999 håller ihop, där rätten till arbete, bostad och välfärd garanteras alla. Rasistiska
1000 krafter försöker att måla upp skiljelinjer i samhället kopplade till kultur och
1001 etnicitet.

1002 För att effektivt mota tillbaka normalisering av rasistisk politik har vänstern en
1003 viktig roll i att istället lyfta fram motsättningar kring ekonomiska intressen. Att
1004 mobilisera kring orättvisor rörande klass och kön är därför också en viktig
1005 antirasistisk uppgift för Vänsterpartiet.

1006 Vid sidan av detta krävs konkreta reformer som attackerar den strukturella
1007 rasismen. Generella åtgärder mot arbetslöshet, bostadsbrist och ojämlikhet är
1008 tillsammans med exempelvis åtgärder mot bostadssegregationen och diskriminering
1009 på arbetsmarknaden viktiga inslag i en strategi för att bekämpa den strukturella
1010 rasismen. I vårt arbete för rättvisa och solidaritet innebär detta också att
1011 välfärdstjänster såväl som rättsväsendet måste organiseras på ett sådant sätt att de
1012 inte reproducerar den strukturella rasismen i deras konkreta verksamhet.

1013 Frågor om representation i samhället är viktiga för att bryta rasistiska
1014 föreställningar och exkluderande

1015

1016 **Till demokratins försvar och fördjupning**

1017 För Vänsterpartiet har politiska fri- och rättigheter ett värde i sig själva.
1018 Föreningsfrihet, yttrandefrihet och pressfrihet är tillsammans med ett oberoende
1019 rättsväsen avgörande byggstenar också i det samhälle som vi vill skapa. I Sverige
1020 liksom i många andra länder har demokratin vuxit fram hand i hand med en
1021 utveckling mot social rättvisa. Ett av demokratins syften är att möjliggöra
1022 samhällsförändring. Demokratin har förutsättningar att vara en avgörande motmakt

1023 till kapitalmakten. Den demokratiska principen om en person en röst står i skarp
1024 kontrast till den ekonomiska makt som grundas på ägande av stora företag.

1025 När demokratin inte levererar förbättrade livsvillkor för folkflertalet ökar risken för
1026 att den ifrågasätts. I många länder går det idag att se en auktoritär utveckling där
1027 demokratiska fri- och rättigheter kringskärs och begränsas. Många gånger är det en
1028 reaktionär höger, ibland med fascistoida drag, som försöker motverka möjligheten
1029 till folkligt inflytande. I en tid då politiska fri- och rättigheter är under angrepp är
1030 det för arbetarrörelsen och vänstern en viktig uppgift att försvara dessa. Demokratin
1031 måste både värnas och utvidgas.

1032 Vänsterpartiet slår vakt om en demokratisk författning. Vi värnar
1033 folksuveränitetsprincipen och anser att medborgarnas vilja ska kanaliseras genom
1034 ett folkvalt parlament, som tillsätts genom allmänna, fria och rättvisa val. Den
1035 offentliga maktutövningen ska vägledas av alla människors lika värde.
1036 Grundlagarna ska värna demokratin och människors rättigheter. Ändringar av
1037 grundlagarna ska beslutas av riksdagen men underställas folkets prövning i
1038 allmänna val eller i en särskild folkomröstning. Vänsterpartiet vill ersätta monarkin
1039 med en republikansk författning där statschefen tillsätts i demokratisk ordning.
1040 Religionsfriheten ska garanteras och staten ska vara sekulär. Domstolarna ska vara
1041 självständiga. De ska inte ha politiska befogenheter och de ska själva stå fria från
1042 politisk maktutövning. Genom medborgerlig insyn, rättshjälp, offentlig debatt och
1043 granskning av rättstillämpningen ska allas likhet inför lagen garanteras.

1044 Vänsterpartiet eftersträvar att demokratin fördjupas. En sådan fördjupning måste
1045 både öka människors inflytande över den egna livssituationen och skapa större
1046 möjligheter för folkligt inflytande över samhällsutvecklingen. Den offentliga
1047 sektorn behöver demokratiseras. Marknadsinspirerade styrmodeller och
1048 kommersiell logik måste stå tillbaka till förmån för ett ökat inflytande för anställda
1049 och brukare. Vänsterpartiet värnar starka och självständiga folkrörelser som kan
1050 bidra till progressiva samhällsförändringar, och som själva stärker det folkliga
1051 inflytandet över samhällsutvecklingen. En fördjupad demokrati innebär också att vi
1052 slår vakt om den personliga integriteten och fundamentala principer i en rättsstat.
1053 Vänsterpartiet avvisar en särskild terroristlagstiftning och menar att våldsbrott ska
1054 lagföras inom ordinarie rättsramar. Vi är motståndare till politiskt motiverade
1055 organisationsförbud och anser att tortyrförbudet ska vara absolut, och att Sverige
1056 därför under inga omständigheter ska medverka till att människor riskerar att
1057 utvisas till tortyr eller annan omänsklig behandling.

1058

1059 **Kultur och media**

1060 Kultur formar människans medvetande. Den innehåller berättelser, tankar och idéer
1061 som ligger till grund för hur vi tolkar vår omgivning och förstår samhället vi lever i.
1062 Den ger därför också möjlighet till egna uttryck och upplevelser. Kulturen är också
1063 en arena för samhällskritik och samhällsdebatt. Den kan vara ett verktyg för
1064 förändring och frigörelse, men också ett medel för att reproducera förtryckande
1065 maktstrukturer.

1066 Kulturen går inte att skilja från det samhälle som den skapas i. De maktstrukturer
1067 som finns i samhällslivet finns också i kulturen. Möjligheten till kulturella uttryck
1068 begränsas av klass och kön. Den reella tillgängligheten till kulturella upplevelser
1069 påverkas av såväl sociala som ekonomiska faktorer.

1070 Vänsterpartiets uppfattning är att kulturlivet ska vara brett i sitt innehåll och
1071 tillgängligt för alla. Syftet med samhällets kulturpolitik ska vara att skapa
1072 förutsättningar för detta – inte att styra kulturens innehåll. För att värna ett brett och
1073 tillgängligt kulturliv försvarar Vänsterpartiet betydelsen av samhällets
1074 kulturinstitutioner. Vi slår vakt om folkbibliotekens viktiga roll och betonar
1075 betydelsen av en tillgänglig kulturskola. Vänsterpartiet eftersträvar att
1076 kulturarbetare ska ha schyssta villkor och möjlighet att försörja sig på sitt skapande.
1077 Sverige har en stark folkrörelsetradition, att underlätta organisering och
1078 gemensamma möjligheter till kulturella uttryck är därför också det en viktig
1079 kulturpolitisk uppgift. Lika så att bevara och sprida den kultur som historiskt har
1080 skapats inom och runt de breda folkrörelserna.

1081 Det mediala landskapet har över tid blivit allt mer likriktat och kommersialiserat.
1082 Detta gäller inte minst de stora mediehusen. Utifrån ett demokratiskt perspektiv
1083 krävs en mångfald av kanaler för information, nyheter, samhällsdebatt och
1084 opinionsbildning. Staten har genom presstödsystemet och public service en viktig
1085 roll för att skapa förutsättningar för en sådan mångfald. För arbetarrörelsen och
1086 andra progressiva krafter är det en viktig utmaning att själva skapa mediala
1087 strukturer och kanaler för att påverka samhällsdebatten och det allmänna
1088 medvetandet.

1089 Stora teknologibolag som tillhandahåller sociala plattformar på internet har under
1090 det senaste decenniet fått en allt större makt över informationsflöden. Dessa står för
1091 en avgörande infrastruktur för viktiga demokratiska funktioner, så som möjligheten
1092 till yttrandefrihet och nyhetsförmedling. Andra medier är i växande utsträckning
1093 beroende av dessa kanaler för att generera spridning av det de producerar. Utifrån
1094 ett demokratiskt perspektiv behöver det finnas nya vägar för att reglera dessa
1095 teknologibolag och tjänsterna de förmedlar.

1096

1097 **Med förtroende mot framtiden**

1098 Frigörelsekamp är lika självklart som det är kantat av motstånd och svårigheter, och
1099 rörelsers styrka och kreativitet är sårbar. Förutom att vi konfronteras av de faktiska
1100 materiella intressen som från början lett till de maktstrukturer vi vill övervinna,
1101 skapar också ideologiska och kulturella faktorer en tröghet i hur förändringen ter
1102 sig. Att som Vänsterpartiet arbeta demokratiskt medför att vägen till framsteg alltid
1103 kommer vara oförutsägbar. I själva verket är oförutsägbarheten en viktig och
1104 spännande del av vårt arbete, eftersom den kommer av att vi vill bygga samhället
1105 inte bara för människor, utan också av människor. Att vi vill arbeta så beror på tillit
1106 till människans skapande förmåga, oavsett vilket samhälle som omger henne. Att
1107 bygga det förtroendet är en av vänsterns långsiktiga huvuduppgifter. Det handlar
1108 om att bygga förståelse för varandras villkor och perspektiv, och tillit till att var och
1109 en av oss gör det vi kan utifrån den situation vi är i. En annan värld är nödvändig,
1110 en annan värld är möjlig.

